

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 18. 3. 1919, sp. zn. Rv II 78/19

Číslo:

Právní věta:

Nepřípustnost námitky, že smlouva byla uzavřena na oko, vůči třetí osobě, která v důvěře v prohlášení nabyla práv (§ 916 odst. 2 obč. zák.).

Nastoupila-li na místo zboží, které mělo být prodávajícím dle smlouvy dodáno, které však bez jeho viny náhodou dodáno být nemohlo (poněvadž bylo úřadem rekvirováno), vyšší cena prodejní, než jaká byla ujednána s původním kupcem, má tento vůči prodávajícímu nárok na docílený přeplatek.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 18.03.1919

Spisová značka: Rv II 78/19

Číslo rozhodnutí: 92

Číslo sešitu:

Typ rozhodnutí: Rozhodnutí

Hesla:

Předpisy:

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Závěrním listem ze dne 30. září 1916 zavázal se žalovaný, že dodá žalobci do konce února 1917 10 vagonů kyselého zelí, 100 kg za 42 K, dodal mu však pouze 5 vagonů. Poněvadž v březnu 1917 bylo žalovanému všecko zelí politickým úřadem rekvirováno a zapláceno mu za každých 100 kg 48 K, tvrdil žalobce, že se žalovaný obohatil tímto zabavením a výhodnějším prodejem na jeho škodu o 3 000 K, a žaloval na zaplacení tohoto peníze. Žalovaný popíral aktivní legitimaci žalobcovu k žalobě, poněvadž prodal zelí C-ovi, který je koupil jménem vlastním a prodal z něho dále 10 vagonů žalobci, a poněvadž závěrní list vystavil na jméno žalobcovo pouze na oko na žádost C-a, který výslovně prohlásil, že se to děje pouze na oko, jelikož žalovaný nemá co činiti se žalobcem, nýbrž jen s ním. Dále namítal, že žalobce nemůže žádati náhradu škody, poněvadž o zaslání zbývajících 5 vagonů nikdy nežádal a neposkytl žalovanému též dodatné lhůty k dodání, a nezaviněnou nemožnost plnění, poněvadž mu všecko zelí bylo zabaveno.

Oba nižší soudové (zemský a vrchní zemský soud v Brně) uznali dle prosby žalobní. Námitku, že závěrní list byl vystaven na jméno žalobcovo pouze na oko, odmítli, nepřipustivše o ní důkazů, již proto, že žalovaný ani netvrdí, že žalobce o příslušném ujednání věděl, a námitka podobná nemá

podle § 916 odst. 2 obč. zák. místa vůči třetí osobě, která v důvěře v prohlášení nabyla určitých práv. Pokud jde o námitky ostatní, odkázali k tomu, že žalovaný se octl s dodávkou 5 vagonů v prodlení. I když se mu přizná, že se mu splnění této dodávky stalo později nemožným a že nelze tudíž mluvit o jeho povinnosti k náhradě škody, kterou by musil poskytnouti z vlastního jmění, tož nelze popírat oprávněnost žalobního nároku, když žalobce podal důkaz, že žalovaný obdržel za zboží více, než-li by byl dostal podle kupní smlouvy uzavřené se žalobcem. Jeť rekvisice zboží pouze skutečností, která žalovaného sprostila povinnosti k dodávce a tudíž i k náhradě škody pro nedodání. Ze skutečnosti této nesmí však prodávající míti na škodu kupujícího prospěchu a jest mu tedy práv ze škody, pokud tento prospěch sahá. Musí mu proto, nezavinil-li nemožnost plnění, nahraditi to, co obdržel nad ujednanou kupní cenu za zboží následkem jeho zabavení. Závazek tento nedovožoval odvolací soud z ustanovení §§ 878 nové znění, pokud se týče § 1447 obč. zák., nýbrž s hlediska §§ 1048 a 1049 obč. zák. a z úvahy, že zboží nezaniklo náhodou dle § 1447, nýbrž bylo v zájmu veřejném zabaveno a jinam dráže prodáno, prodávající však není oprávněn přisvojiti si tento prospěch, poněvadž zboží zabavené nebylo již vlastně jeho, nýbrž žalobcovo.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání žalovaného.

Důvody:

Vydal-li žalovaný žalobci závěrní list o prodeji 10 vagonů zelí a netvrdí-li ani, že žalobce věděl o tom, že se to děje pouze na oko, nemůže dle § 916 odst. 2 obč. zák. (§§ 103, 105 III. nov.) žalobci namítati, že jednání bylo učiněno na oko. Žalobce mohl se, jak oba nižší soudy správně uvedly, spolehnouti na to, že kupní smlouva tímto listem potvrzená jest závazna a legitimace jeho k žalobě jest proto dána.

Nesprávný jest další názor dovolatelův, že zabavení věci rovná se zaniknutí a že tudíž pomíjí tím veškerý závazek prodávajícího. Při úplném zaniknutí věci nezbývá prodávajícímu žádná výhoda a jest tedy logickým důsledkem předpis § 1447 obč. zák., že jest v tomto případě prodávající veškerého závazku sprostěn.

Zde však, kde bylo dle vlastního tvrzení žalovaného veškeré u něho uložené zelí státem převzato, nastoupila na místo věci, jejíž dodání stalo se ovšem nemožným, kupní cena, a to cena vyšší, než se žalobcem byla ujednána, a tu dle zásady v §§ 877, 1431 a násl., 1447 posl. větě obč. zák. vyslovené, že nikdo ze škody druhého nemá míti užitku, žalovaný není oprávněn, přijatou vyšší cenu si podržeti.

Odporovalo by to dobrým mravům a zásadně poctivosti a víry v obchodování, kdyby prodávající, který náhodou závazku k dodání věci byl sprostěn, mohl si ponechati vyšší cenu, kterou za věc obdržel a kterou by byl obohacen, kdežto kupujícímu nesplněním smlouvy by ušel zisk, což v nynějších poměrech jest notorické.

Nárok žalobní na zaplacení rozdílu ujednané a žalovanému vyplacení kupní ceny jest tedy z těchto úvah odůvodněn, i když ustanovení §§ 1048 a 1049 obč. zák., k nimž poukazuje soud odvolací, zde nemají významu. Kdyby cena, kterou prodávající obdržel při rekvisici, byla nižší než cena s kupujícím ujednaná, musil by prodávající dle §§ 1048, 1049, 1311 obč. zák. škodu ovšem nésti sám. Z toho však nelze dovozovati, že by byl oprávněn, podržeti si užitek, když cena rekvisiční jest vyšší, poněvadž by při řádném splnění smlouvy tohoto užitku nebyl docílil; vždyť zejména v tomto případě, kde lhůty dodací do konce února 1917 ujednané nedodržel, docílil by žalovaný prodlením svým při plnění smlouvy většího zisku, než při plnění řádném, což by odporovalo zásadám slušnosti. Že věc prodaná není totožna se zabavenou, nebylo v první stolici namítáno, nelze tedy k tomuto tvrzení dle § 504 odst. 2 c.ř.s. hleděti. Ostatně jest to nerozhodno, když žalovaný sám namítal, že následkem zabavení dodati nemůže. Rovněž jest nerozhodno, že žalobce ani neprokázal, že utrpěl škody; neboť nejde tu vůbec o nárok neb náhradu škody, nýbrž o plnění toho, co nastoupilo na místo věci, jejíž dodání stalo se nemožným; ostatně ani dle čl. 355, 357 odst. 3 obch. zák. není třeba důkazu škody, žádá-li se

náhrada škody abstraktní. Že žalobce dodání zboží nikdy nežádal a dodatečnou lhůtu k plnění neposkytl, jest bez významu, poněvadž měl žalovaný dodati dle závěrního listu do konce února 1917; když pak dle vlastního jeho udání bylo v březnu 1917 veškeré zelí u něho uložené zabaveno a tím nastala nemožnost plnění, bylo by bývalo zcela zbytečno, by žalobce plnění žádal a dodatečnou lhůtu poskytoval (čl. 356 obch. zák.). Námitka, že dle závěrního listu může žalovaný při vyšší moci dodávku odložit, jest dle § 504 odst. 2 c.ř.s. nepřijatelnou novotou.

Tímto ustanovením jest ostatně jen řečeno, že žalovaný neručí za škodlivé účinky vyšší moci, nikoli však, že výhody tím vzešlé si může podržeti. Bylo tedy dovolání ve všech směrech bezdůvodné zamítnuto.